

Phil Knight

A NIKE-SZTORI

Phil Knight

A NIKE-SZTORI

A legendás márka alapítójának önéletrajza

Ifjúsági változat

hvg könyvek

A fordítás alapja:

Phil Knight: *Shoe Dog* Young Readers edition.

Published by arrangement with Simon & Schuster Books For Young Readers,
An imprint of Simon and Schuster, Children's Publishing Division.

Text copyright © Phil Knight, 2017

Ifjúsági változat adaptációja copyright© Phil Knight, 2017

A borítón a pipa a Nike tulajdona és bejegyzett védjegye.

A felnőtt változatot fordította © Tulics Mónika, 2016

Szerkesztette: Daróczi Péter

Borítóterv: Krista Vossen

Borítóadaptáció: Lobotworks

HVG Könyvek, Budapest, 2019

Kiadóvezető: Budaházy Árpád

Felelős szerkesztő: Krausz Veronika

www.hvgkonyvek.hu

ISBN 978-963-304-794-1

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképeseti úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Szauer Péter

Nyomdai előkészítés: Kedves László

Nyomás: Generál Nyomda Kft.

Felelős vezető: Hunya Ágnes

Unokáimnak, hogy ismerjék a történetet

„Az örök kezdők szelleme sokra képes,
a kitanultaké csak kevésre.”

SUNRJÚ SZUZUKI: *A zen szellem, az örök kezdők szelleme**

* Szuzuki, Sunrjú: *A zen szellem, az örök kezdők szelleme (Zen Mind, Beginner's Mind)*. Ford.: Halasi Sándor. Budapest, Buddhista Misszió, 1987. Javított elektronikus kiadás: Terebess Ázsia E-Tár, 10.

BEVEZETÉS

Levél az unokáimnak

Drága Jordan, Logan, Ridley, Willow, Anthony, Dylan, Nicholas, Reade, Henry, Riley és Merrick!

Gimnazistaként fogalmam sem volt, mit akarok kezdeni az életemmel. Pontosabban, minden héten más akartam lenni – újságíró, üzletember, ügyvéd, sportriporter, tanár...

És nem javult a helyzet az egyetemen és a diploma megszerzése után sem. Próbáltam jó oktatási intézményekben tanulni és megfelelő képzettségre szert tenni – tudtam, hogy ez segíthet –, de továbbra is aggasztott, hogy döntenem kell, mihez kezdek a való életben.

Most már tudom, hogy szerencsés voltam. A döntéshozatal folyamata önmagában is élvezetes. Számomra nem volt sima az út, de mivel végül minden jól alakult, arra gondoltam, hasznos lehet, ha másokkal is megosztom a tapasztalataimat.

Jól emlékszem rátok – és a születésetek pillanatára is –, amikor az egész világ a lábatok előtt hevert. És hogy milyen kihívásokat jelentett mindez az idősebb rokonaitok számára: hogyan készítenek fel benneteket az életre, taníttassanak, fegyelmezzenek, vagy mókázzanak veletek.

De ha minden a megszokott módon halad, hamar eljön az a nap, amikor belépünk a már hideg szobákba, amiben már nem érezni az emberi jelenlétet. A munkánk befejeződött, beléphettek a felnőttek világába, egyetemre mentek, dolgozni kezdtetek, vagy összeköltöztök valakivel.

Ha a nagyapátok élettapasztalatából tanultok valami hasznosat... nos, akkor érdemes volt végigcsinálni.

Az én házam nem olyan, mint amilyenben felnőttem. A házamban Matt és Travis fiam – aki hat unokámnak az apja – nőtt fel egy harmadik testvérükkel – akit nem láthattak vagy érinthettek, de állandóan jelen volt.

És mindig tudták, hogy ott van.

Fontos számomra, hogy megismerjétek őt, családotok tagját. Sokan, sokat írtak már róla, de azt akarom, hogy az én szememen keresztül lássátok – a születését, tinédzserkori küzdelmeit és felnőtté válását, amikor ő is elhagyta a szülői házat.

Az összes fiatalkori tökéletlenségével együtt mutattam be őt, és remélem, hogy ezekkel együtt elfogadjátok családtagként.

Sok szeretettel: Papa

PIRKADAT

Mindenkinél korábban talpon voltam. A madarak még aludtak, és a nap sem kelt fel. Gyorsan ettem egy szelet pirítóst, rövidnadrágot és felsőt húztam magamra, végül belebújtam a zöld futócipőmbé. Aztán csendben kiosontam a hátsó ajtón.

Átmozgattam kicsit a lábizmaimat, az inakat a térdemben és a derekamat, és nagyokat nyögve, kedvetlenül tettem meg az első lépéseket a hűvös, ködös úton. Miért olyan nehéz elkezdni valamit?

Nem voltak sem autók, sem emberek az úton, nem láttam nyomát az életnek. Teljesen egyedül voltam, egyedül a nagyvilágban, bár különös módon, a fák mintha figyeltek volna engem. Nyilván azért, mert Oregon államról volt szó, ahol a fák mindig mindent tudnak. A fák itt mindig vigyáznak az emberre.

Milyen szép helyről származom, gondoltam, miközben körülnéztem. Nyugodt, zöld, békés – ez Oregon, az otthonom. Büszke voltam arra, hogy a kis Portlandet a szülővárosomnak mondhatom. Mégis inkább talán sajnálattal vegyes büszkeséget éreztem. Oregon, bár gyönyörű, olyan államnak tűnhetett egyesek szemében, ahol semmilyen nagyszabású dolog nem történt,

és nagy valószínűséggel soha nem is fog történni. Mi, oregoniak, egyvalami miatt voltunk híresek: a régi út miatt, amelyen elértünk erre a helyre. Azóta többnyire nyugalomban telnek a napok.

A legjobb tanárom, az egyik legkitűnőbb ember, akit valaha ismertem, gyakran beszélt erről az útról. Ez a jog a születésünktől megillet minket, mormogta, a létünk, a személyiségünk, a sorsunk, a DNS-ünk része. „A gyávák el sem indultak – magyarázta –, a gyengék pedig meghaltak útközben. Így maradtunk mi.”

Mi, oregoniak. Az utunk során rájöttünk arra, hogy egyfajta ritka, újító szellemiség lakozik bennünk, vélekedett a tanárom, amelynek lényege a nagyfokú érzékenység a lehetőségek felismerésére, mindezt vegyítve azzal, hogy kevésbé vagyunk hajlamosak a pesszimizmusra – és nekünk, mai oregoniaknak éppen ezt a képességet kell megőriznünk.

Bólogattam, amikor erről beszélt, az őt megillető legnagyobb tisztelettel. Szerettem a fickót. De távolabbról nézve a dolgokat, néha azt gondoltam: „Jézusom, de hiszen ez nem más, mint egy földút.”

Azon a ködös reggelen én magam is az utamat kerestem – vizszatértem az otthonomba, hét hosszú év után. Fura volt ismét otthon lenni. Még furább volt ismét együtt élni a szüleimmel és az ikerhúgaimmal, és a gyerekkori ágyamban aludni. Éjszakánként csak feküdtem a hátamon, az egyetemi tankönyveimet, a középiskolai trófeáimat, az első díjaimat bámultam, és arra gondoltam: „Ez vagyok én? *Még mindig?*”

Felgyorsítottam a lépteimet. A lélegzetem kavargott a levegőben. Ízelgettem azt az elsődleges, fizikai ébredést, azt a zseniális pillanatot, mielőtt az elmém teljesen kitisztulna, amikor a végtagok és az ízületek lazulni kezdenek, és a fizikai test felolvad. A szilárd anyag folyékonyá válik.

„Gyorsabban! – biztattam magam. – Gyorsabban!”

Azon gondolkodtam, hogy hivatalosan felnőtt vagyok. A nagyszerű Oregoni Egyetemen végeztem. Aztán a Stanfordon szereztem diplomát, amely jó nevű üzleti iskola. Túléltem az egyéves katonai szolgálatot az amerikai hadseregben – a Fort Lewis és a Fort Eustis katonai bázisokon teljesítettem szolgálatot. A minősítés szerint jól képzett, rutinos katona voltam, 24 éves kész férfi... Azon töprengtem, hogy miért érzem mégis még mindig kölyöknek magam.

A lelkemben ugyanaz a szégyenlős, sápadt és sovány kölyök maradtam.

Talán azért, mert még nem rendelkeztem semmilyen élettapasztalattal. Legkevésbé sem ismertem a nagybetűs élet kísérteit és izgalmait. Egyetlen szabályt sem szegtem meg soha. Az 1960-as évek elején, a lázadás korában az Egyesült Államokban én voltam az egyetlen fiatal, aki nem lázadt semmi ellen. Egyetlen olyan alkalmat sem tudtam felidézni, amikor valamilyen váratlan ötlettel álltam volna elő.

Egyszerű oka volt annak, hogy inkább azokkal a dolgokkal foglalkoztam, amelyek nem voltak rám jellemzőek. Ezeket láttam át a legjobban. Azt sokkal nehezebben tudtam volna meghatározni, hogy pontosan mi vagy ki voltam, vagy lehettem volna. Akárcsak a barátaim, én is sikeres akartam lenni. A barátaimmal ellentétben azonban nem voltam tisztában azzal, hogy mit is jelent mindez. Pénzt? Talán. Családot? Házat? Nyilván, ha szerencsés vagyok. Arra neveltek, hogy ezekre a dolgokra vágjnak, és egy részem ösztönösen vágyakozott is mindezek elérésére. Ha viszont mélyen magamba néztem, rá kellett jönnöm, hogy valami mást keresek, ami ennél több. Gyötört a gondolat, hogy az időnk rövid, sőt rövidebb, mint gondolnánk, rövid, akár egy reggeli futás, és arra vágytam, hogy értelmes dolgokat csináljak. És céltudatos legyek. És kreatív. És fontos. És mindenekfelett... nem szokványos.

Nyomot akartam hagyni a világban.

Győzni akartam.

Nem, ez így nem igaz. Egyszerűen nem akartam veszíteni.

És akkor megtörtént. Ahogy a fiatal szívem kalapált, ahogy a vörös tüdőlebenyek kitágultak, akár a kiterjesztett madárszárnyak, ahogy a fák zöldes ködbe burkolódtak, hirtelen magam előtt láttam mindazt, amit az életemről elképzeltem. A játékot magát.

Azt gondoltam: igen, pontosan erről van szó. Ez a megfelelő szó rá. A boldogság titka, amint azt mindig is gyanítottam, abban a pillanatban rejlik, amikor a labda még a levegőben van, amikor két bokszoló érzékeli a gong közeledtét, amikor a futó közeledik a célvonalhoz, és a közönség tombolni kezd. Egyfajta kirobbanó, intenzív megvilágosodás van abban a lüktető fél másodpercben, amely közvetlenül azt a pillanatot előzi meg, amikor eldől, ki lesz a győztes, és ki a vesztes. Azt akartam, hogy az érzés, bárminek is nevezzük, az életem, a mindennapjaim részévé váljon.

Máskor arról ábrándoztam, hogy híres regényíró, remek újságíró vagy kiemelkedő államférfi lesz belőlem. De a legnagyobb álmom mindig az volt, hogy kiváló atléta legyek. Sajnálatos módon a sors úgy akarta, hogy bár jó voltam, nem lettem kiváló. 24 éves koromra végül el kellett fogadnom ezt a tényt. Versenyeken indultam Oregonban, és sikereket értem el a négy otthon töltött évemből háromban. De ennyi volt, itt véget ért ez a történet. Most, ahogy egyik hatperces mérföldet (kb. 1,6 km) hagytam magam mögött a másik után, miközben a felkelő nap sugarai vöröslő fénybe vonták az erdei fenyők tűleveleit, azon töprengtem: érezhetem-e azt, amit az atléták, anélkül, hogy én magam az lennék. Vajon élhetek-e a játéknak a munka helyett? Vagy élvezhetem-e a munkámat annyira, hogy ugyanazt az élményt nyújtsa?

A mindennapi robot annyira kimerítő és gyakran méltánytalan volt, hogy az egyetlen járható út az lehetett volna, ha az ember

keres magának egy csodálatos, valószínűtlen álmot, amely örömet okoz, és egyben illik is a személyiségéhez, és amit elkezdhet megvalósítani egy igazi atléta céltudatosságával és eltökéltségével. Mert tetszik vagy sem, az élet játék. Aki tagadja, vagy egyszerűen csak elutasítja ezt az igazságot, az könnyen a partvonalon kívül találhatja magát, és én nem akartam oda kerülni. Valójában ezt akartam legkevésbé.

Ez a gondolat vezetett akkor is, mint mindig, egészen az „őrült ötletemhez”. Talán, gondoltam, de csak talán, jó lenne még kicsit foglalkoznom ezzel az „őrült ötletemmel”. Ez az ötlet ugyanis, bár őrült, de talán... működhet is.

Talán.

Nem, nem, gondoltam, miközben egyre gyorsabban és gyorsabban futottam, mintha kergetnék valakit, és mintha engem is kergetnének. Az ötlet *működni fog*. Istenemre mondom, *mindent megteszek*, hogy működjön. Ennek így kell lennie.

Hirtelen azt vettem észre, hogy mosolygok. Sőt majdnem nevetek. Miközben verejtekben úsztam, olyan kecsesen és könnyedén mozogtam, mint életemben talán még soha, és láttam az „őrült ötletemet” felragyogni magam előtt, de már egyáltalán nem tűnt őrültségnek. Már ötletnek sem tűnt valójában. Sokkal inkább olyan volt, mint egy hely. Esetleg egy személy vagy valamilyen életerő, amely már jóval előttem is létezett, tőlem teljesen függetlenül, ugyanakkor valahogy mégis a részem. Várt rám, de rejtőzködött is előlem. Talán pátoszosan tűnhet az eszmevetítés, sőt kicsit *őrültnek* is. De pontosan ezt éreztem akkor.

Az is lehet, hogy nem is így történt. Talán a memóriám nagyítja fel a felismerés pillanatát, vagy több hasonló pillanatot sűrít egybe. És ha létezett is ilyen pillanat, nem okozta más, mint a futáskor felszabaduló adrenalin. Nem tudom. Nem tudom eldönteni. Sok történés azokból a napokból és a hónapokból, évekből,

úgy párolgott el az emlékezetemből, mint ahogy a télen a lehelet a levegőben.

Ami viszont megmaradt, az a reményt keltő bizonyosság, a kétségbevonhatatlan igazság. 24 évesen valóban átfutott az agyamon ez az „őrült ötlet”, és valamilyen okból – annak ellenére, hogy iszonyatosan félttem a bizonytalantól, az ismeretlentől, tartottam a jövőtől, és kételkedtem magamban, ahogy valamennyi velem egykorú huszoneves férfi és nő – én *tényleg* arra jutottam, hogy a világ őrült ötletekből áll. A számomra legfontosabb dolgok – könyvek, sportok, demokrácia, szabad vállalkozás – egytől egyig őrült ötletekből születtek.

Hogy csak egyet említsek, kevés olyan őrültség van, mint az egyik nagy kedvencem, a futás. Nehéz, fájdalmas és kockázatos tevékenység. A sikerélmény kevés, sőt egyáltalán nem garantált. Amikor egy atlétikai pályán vagy kihalt úton futunk, valójában nincs konkrét célunk. Olyan biztosan nincs, ami indokolná az erőfeszítéseinket. A cselekvés maga a cél. Nincs befutó, magunk határozzuk meg a célvonalat. Bármilyen élvezet vagy előny származik is a futásból, azt magunkban kell megtalálnunk. Azon múlik az egész, hogy miként tekintünk rá, hogyan „adjuk el” mindezt saját magunk számára. Futóként tisztában vagyunk ezzel. Csak futunk és futunk, elhagyjuk egyik kilométert a másik után, és aligha tudjuk megmondani, miért csináljuk. Azzal áztatjuk magunkat, hogy ott van a cél előttünk, hajszolunk valamit, de valójában azért futunk, mert a futás alternatívája, a megállás halálra rémít.

Így azon a reggelen, 1962-ben azt mondtam magamnak: nyugodtan gondolja mindenki más „őrült ötletnek”, amit csinálsz... te akkor is végezd a dolgodat! Ne állj meg! Ne is jusson eszedbe, hogy abbahagyod, ameddig el nem éred a célodat, az se foglalkoztasson túlzottan, hol van a cél. Akármi történjen, ne állj meg!

Ezt az előremutató tanácsot adtam akkor magamnak, és valahogy meg is fogadtam. Most, fél évszázaddal később, úgy gondolom, hogy ez a legjobb – és talán az egyetlen – tanács, amelyet bárki bármikor kaphat.